

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania K. T.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
o zwrot nienależnie pobranego świadczenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19
marca 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 34/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
 - 2. nie obciąża wnioskodawczyni kosztami pełnomocnika**
- organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

[SOP]

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 34/22, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie – w sprawie z odwołania K. T. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rzeszowie – oddalił apelację odwołującą się od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 28 września 2021 r., sygn. akt IV U 1122/20. W wyroku tym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie K. T. od decyzji organu rentowego z dnia 10 sierpnia 2020 r., w której ZUS Oddział w Rzeszowie – na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, rozporządzenia (W1) 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenia (WE) 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) 883/2004 – stwierdził, że K. T. pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 sierpnia 2013 r. do 30 czerwca 2020 r. w łącznej kwocie 89.575,74 zł, gdyż nie rozwiązała stosunku pracy z pracodawcą w Hiszpanii. Wobec powyższego organ rentowy zobowiązał K. T. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2020 r. w kwocie 41.896 zł. Jednocześnie wskazał, iż nienależnie pobrane świadczenia za okres od 1 sierpnia 2013 r. do 30 czerwca 2017 r. w kwocie 47.679,74 zł nie podlegają dochodzeniu z powodu przedawnienia.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołująca się zaskarżyła skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała na przyczynę przyjęcia skargi określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W ocenie skarżącej jej skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania, tj. art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Podniosła, że Sąd II instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w części dotyczącej rozważań, nie odniósł się w żaden sposób do zarzutu apelacyjnego tj. braku dopuszczenia przez Sąd I instancji dowodu z przesłuchania ubezpieczonej celem ustalenia, czy wniosek o przyznanie emerytury zawierał pytanie o zatrudnienie za granicą, zaniechania rozstrzygnięcia, czy ubezpieczona faktycznie pozostawała w stosunku pracy, rozstrzygnięcia charakteru stosunku, z tytułu którego uzyskiwała ubezpieczona dochód za granicami kraju.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o: 1) wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; 2) oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; 3) zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia

(postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej przemawia, zdaniem skarżącej, naruszenie przepisów art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. przez nieodniesienie się przez Sąd drugiej instancji do wskazanych zarzutów apelacji skarżącej.

Przepisy art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. określają konieczne elementy uzasadnienia wyroku. Przypomnieć wypada, że uzasadnienie wyroku sporządza się po jego wydaniu i chociażby z tej przyczyny nie ma wpływu na podjęte rozstrzygnięcie. Przepisy dotyczące koniecznych elementów uzasadnienia wyroku (art. 327¹ § 1 i § 2 k.p.c.) same w sobie nie stanowią płaszczyzny prawnej do podważenia podstawy faktycznej i materialnej wyroku, bo za to odpowiadają adekwatne zarzuty materialne i procesowe skargi - art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Czym innym jest ocena zarzutu naruszenia art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. (w związku z art. 391 § 1 k.p.c.), który może być zasadnym zarzutem kasacyjnym, gdy uzasadnienie orzeczenia Sądu drugiej instancji uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego i czym innym może być ocena stopnia wadliwości lub braków uzasadnienia wyroku jako podstawy „przedsądu” z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Tak jak nie każda wadliwość

uzasadnienia wyroku Sądu powszechnego od razu składać się będzie na zasadną procesową podstawę kasacyjną (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), tak samo nie każda wadliwość uzasadnienia wyroku implikować może podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2022 r., III PSK 17/22 – Lex nr 3563243).

Uzasadnienie zaskarżonego rozpatrywaną skargą kasacyjną wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie określa wszystkie elementy zawarte w art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. tak w zakresie wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej (pkt 1), jak i wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (pkt 2).

W sytuacji, gdy skarżąca zarzuca nieodniesienie się (nierozpoznanie) przedstawionych zarzutów apelacji, kwestię tą powinna powiązać przede wszystkim z przepisami prawa dotyczącymi zakresu rozpoznania apelacji (por. art. 382 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c.). Pomimo tego, że w ramach podstawy procesowej skargi z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. rozpatrywana skarga kasacyjna zawiera zarzut naruszenia art. 382 k.p.c., to jednak skarżąca nie powołuje się na ten przepis w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wypada przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie tzw. „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Sąd Najwyższy w ramach oceny wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LexPolonica nr 3058328).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia więc przedstawionych wyżej wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie

występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 102 k.p.c.

[a!]